Täysistunto

Keskiviikko 14.9.2016 klo 13.59—19.33

7. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2015
Kertomus K 9/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.25 **Sari Sarkomaa kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitos on eduskunnan valvonnassa oleva itsenäinen sosiaaliturvalaitos. Nyt käsittelyssä on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2015, ja nostan esittelypuheenvuorossani kertomuksesta esille keskeisiä kohtia. Aluksi totean, että Kelan arvot — osaava, ihmisiä arvostava, yhteistyökykyinen ja uudistuva — kuvaavat hyvin kertomuskautta.

Suurin osa suomalaisista saa Kelan etuuksia. Kelan hoitaman sosiaaliturvan etuusmenot olivat kertomusvuonna 14,3 miljardia euroa, jossa oli kasvua noin 2 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakulut olivat 430 miljoonaa euroa, ja mikä olennaista todeta, niiden osuus etuusrahastojen kokonaiskuluista oli 2,9 prosenttia eli toimintakulut ovat pysyneet alle 3 prosentin. Perustoimeentulotuki siirtyy Kelan hoidettavaksi 2017, ja uudistus lisää ihmisten yhdenvertaisuutta, mutta kääntöpuolella voi myös olla etuusmenojen kasvu.

Voi sanoa, että Kela kantoi vastuuta taloustalkoissa hyvin vahvasti, kun vuoden aikana toteutettiin pysyvä 10 miljoonan euron lisäleikkaus toimintakuluihin ja tämän lisäksi myös tutkimustoiminnalle asetettiin 400 000 euron säästövaade.

Heikosta työllisyys- ja taloustilanteesta ja osin Kelaan liittyvistä muutoksistakin johtuen työpaine Kelassa on ollut kova, ja huolimatta työttömyysturvan 8 prosentin ja asumistukihakemusten 24 prosentin määrän kasvusta ja myöskin huolimatta uusista tehtävistä ja toimintamenoleikkauksista Kelan henkilöstö on selvinnyt vaativassa tilanteessa hyvin ja Kela on saavuttanut hakemusten läpimenotavoitteet kohtuudella. Sehän on olennaista, että Kela tekee tehokkaasti työnsä ja ihmiset saavat heille kuuluvat etuudet ajoissa, viipymättä, ja tästä on hyvä kyllä kiittää Kelan henkilöstöä. Kelan palveluksessa oli kertomusvuonna 5 968 henkilöä, mikä on 40 henkilöä vähemmän, ja myöskin vuosityöpanos väheni lähes 100 henkilötyövuodella huolimatta siitä, että tehtäviä tuli enemmän ja myöskin työmäärä kasvoi. On hyvä todeta, että henkilöstön työhyvinvoinnin tunnusluvut ovat pysyneet hyvällä tasolla ja valtaosa henkilöstöstä on aiempaa tyytyväisempää työhönsä kokonaisuudessaan ja Kelaa pidetään hyvänä työnantajana. Henkilöstön osaamisen kehittämiseen on

vahvasti panostettu, ja tämä on olennaista sanoa, koska Kelan henkilöstö tekee Kelan palvelut.

Tietenkin, mikä tärkeintä, mitä Kelan valtuutetut seuraavat ja mikä myöskin tässä kertomuksessa on tarkkaan dokumentoitu, on se, että asiakastyytyväisyys Kelan palveluihin on hyvällä tasolla ja valtaosa toimistossa käyneistä koki palvelun ystävälliseksi ja koki myöskin saaneensa riittävästi tietoa. Kela kehittää jatkuvasti palveluvaihtoehtojaan, ja lähtökohtana on asiakaslähtöisyys.

Yhä useampi Kelan asiakkaista hoitaa asiointinsa verkossa, ja kela.fi-verkkopalvelun kehittäminen jatkuu. On merkittävä saavutus, että hakemuksista 60 prosenttia tehtiin verkossa, eli se on lähes 10 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Ja mikä tärkeätä kansalaisten kannalta, niin liitteet ovat yhä useammin myöskin verkossa, kulkevat Kelaan, ja tätä suomalaiset ovat toivoneet. Kela on myös aloittanut ajanvarauspalvelun elämän suurten muutosten tilanteisiin, eli on mahdollista varata aika ja käydä omia asioitaan läpi. Tämä on ihmislähtöistä palveluiden kehittämistä.

Eduskunta on tarkkaan seurannut digitalisaatiota ja tietojärjestelmien kehittämistä sotealalla, ja on hyvä tässä todeta, arvoisa puhemies, että Kelan Kanta-palveluiden kehittäminen jatkuu vilkkaana. Parhaillaan rakennetaan myös valmiuksia sosiaalihuollon asiakastietojen Kanta-arkistointiin. Kanta-palvelujahan ovat sähköinen reseptilääketietokanta, Potilastiedon arkisto sekä Omakanta-palvelu, jossa jokainen meistä voi tarkistaa omat terveystietonsa ja reseptit. Lähes 90 prosenttia lääkekorvausten piirissä olevista resepteistä on jo sähköisiä.

Kela kehittää jatkuvasti toimintojaan yhteistyössä suomalaisen yhteiskunnan kanssa niin, että vähemmällä saisi enemmän ja voimavaroja olisi juuri niille ihmisille, jotka apua ja tukea tarvitsevat. Yksi hyvä esimerkki on taksimatkojen suorakorvaushanke, joka on laajennettu koko Manner-Suomeen: matkojen yhdistelyllä on säästetty 16 miljoonaa euroa ja noin 6,5 miljoonaa ajokilometriä. Tämä on myös osa Kelan toiminnan hiilijalanjäljen pienentämistä.

Kela on myös aktiivisesti mukana kansallisessa kestävän kehityksen työssä, jonka edistymistä seurataan eri mittareilla vuoden aikana, ja todellakin tuo yksi keskeinen mittari on hiilijalanjäljen laskenta, joka on pienentynyt joka vuosi. Yksi esimerkki on henkilöstön koulutus, jota tehdään isolta osalta etänä, mikä on mahdollistanut sen, että mittava määrä kelalaisia on ollut koulutuksessa ja samalla on voitu säästää voimavaroja ja parantaa osaamista.

Kelan tutkimusosasto on mukana monissa lainsäädännön kehittämishankkeissa ja on hyvin tuottelias julkaisutoiminnassaan. Kertomuksen liitteenä on tiivistelmä kertomusvuoden tutkimuksista, ja siellä ovat myöskin keskeiset tulokset ja havainnot. On hyvä myöskin todeta, että Kela on vahvasti ollut mukana hallituksen perustulokokeilun valmistelussa ja ilman Kelan osaamista ei tätä kokeilua olisi näin nopeasti saatu eteenpäin.

Totean vielä, että Kela on hyvin vahvasti mukana syrjäytymisen ehkäisyssä ja meneillään on useita tutkimus- ja toimenpideohjelmia, joilla syrjäytymisongelmaan pureutumiseksi luodaan malleja. Tutkittuun tietoon ja näyttöön perustuvat toimenpiteet on otettava laajemminkin, entistä vahvemmin osaksi yhteiskunnallista päätöksentekoa.

Totean Kelan kuntoutuksen osalta — kuntoutushan on keskeinen osa Kelan toimintaa — että Kelassa näkyy vahvasti työelämän vaatimusten koventuminen ja varhaisten eläkereittien sulkeminen. Kelan kuntoutusmenot olivat yhteensä 445 miljoonaa euroa, mikä on lähes 9 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Kuntoutusjärjestelmän monimuotoisuus

ja palvelujärjestelmien hajanaisuus vaikeuttavat oikean kuntoutuspolun löytymistä, ja Kelan näkökulmasta on erinomaista, että hallitus on käynnistänyt kuntoutuksen kokonaisuudistuksen valmistelun.

Lopuksi totean vielä valtuutettujen toimintakertomuksesta hallinnon uudistuksesta ja Kelan tulevaisuudesta. Kelan aluehallinnon 40-vuotinen historia päättyi, kun Kelan aluehallinto ja aluekeskukset lakkautettiin ja Kelan organisaatio muuttui kaksiportaiseksi. On hyvä todeta, että tämä organisaatiouudistus ei vaikuttanut Kelan palvelupisteiden määrään ja muutos tehtiin myöskin ilman irtisanomisia. Eli Kelan palveluverkkoon kuuluu 183 toimistoa ja 139 yhteispalvelupistettä, eli voimavarat on laitettu sinne kentälle ja ihmisten palveluihin. Mutta Kelan iso hallintouudistus jatkuu edelleen, eli vuoden aikana Kelan hallinto keveni merkittävästi, kun 24 vakuutuspiiriä lakkautettiin ja ne korvattiin 5 vakuutuspiirillä. Ja mikä olennaista — ja ehkä esimerkiksi ja malliksi myöskin sote-uudistukselle — Kelan asiakaspalvelut saivat oman tulosyksikkönsä ja ensimmäistä kertaa asiakaspalvelu oli oma tulosyksikkönsä.

Sote-uudistus vaikuttaa suuresti Kelan toimintaan tulevaisuudessa. Valtuutetut ovat erityisesti käsitelleet toimintavuoden aikana sote-uudistusta ja ovat yhteisymmärryksessä, yksimielisesti lausuneet ja pitäneet tärkeänä, että Kelan asiantuntijoiden osaamista hyödynnetään sote-rahoitusuudistuksen ja koko uudistuksen valmistelussa. Viisasta ja välttämätöntä on myöskin hyödyntää sote-uudistuksessa olemassa olevaa Kelan toimivaa järjestelmää ja osaamista.

Ihan lopuksi totean vielä, arvoisa puhemies, että toimintakertomuskauden aikana valittiin Kelan uudet valtuutetut, eli kesäkuussa valittiin nykyiset Kelan valtuutetut, kun edellisen eduskuntakauden valtuutettujen kausi päättyi. Kun tätä Kelan toimintakertomusta on tehty, niin tässä on hyvin tarkkaan pyritty vastaamaan siihen, mitä eduskunta on tältä kertomukseltaan edellyttänyt. Erityisesti kertomuksen informatiivisuutta on lisätty, eli siellä on liitteenä koko Kelan toimintakertomus ja esimerkiksi keskeiset tutkimustulokset ja myöskin liite, missä ovat aikaisemmat ja nykyiset Kelan valtuutetut, koska tässä oli kaksi valtuutetturyhmää tämän toimintakertomuksen aikana.

Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta tähän paneutuu ja saamme sitten viestiä siitä, miten tätä kertomusta voidaan kehittää, ja myöskin Kelan toiminnan osalta.

17.35 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Kelan valtuutettujen toimintakertomuksessa nostetaan esille perustoimeentulotuen myöntämisen ja maksamisen siirtyminen Kelan hoidettavaksi ensi vuoden alusta. Tähän liittyvät päätökset tehtiin jo edellisen hallituksen toimesta, ja toimintakertomuksen mukaan siirron valmistelu on aikataulussa. Pidän siirtoa järkevänä mutta haluan nostaa esille muutamia askarruttavia asioita aiheesta.

Nykyisin toimeentulotukihakemuksen voi jättää kunnan sosiaalitoimeen, kunnan kirjaamoon, yhteispalvelupisteeseen tai tehdä sähköisesti, ainakin osassa kuntia. Toimintakertomuksen mukaan Kela lupaa, että se tulee palvelemaan toimeentuloasiakkaita kaikissa Kelan palvelukanavissa. Käydystä julkisesta keskustelusta olen kuitenkin ymmärtänyt, että Kela erityisesti haluaa panostaa sähköiseen asiointiin. Tämä on hieno tavoite, mutta käytännön elämässä kokemus on osoittanut, että erityisesti toimeentulotuessa erilaisten liitteiden lähettäminen usein aiheuttaa sen, että hakemus on paperinen, hakija kun ei välttämättä saa liitteitä sähköiseen muotoon.

Olen myös huolissani niiden ihmisten puolesta, joilla ei ole mahdollisuutta sähköisen hakemuksen tekemiseen joko netin tai tietokoneen puuttumisen vuoksi tai osaamisvajeen

vuoksi tai siksi, ettei hänellä ole verkkopankkitunnuksia, joilla kirjautua. Useilla luottotietonsa menettäneillä tällainen tilanne valitettavasti on, ja heitä on kuitenkin useita satojatuhansia Suomessa.

Ihmiset eivät välttämättä uskalla lähettää hakemusta myöskään postissa, koska postinkulku on muuttunut nykyään epäluotettavaksi. Kun on kyse viimesijaisesta toimeentuloturvasta, ei sitä uskalleta riskeerata sillä, ettei ole varma, meneekö hakemus Postin kautta perille. Eli käytännössä ihmisillä on siis kaksi vaihtoehtoa: joko sähköinen hakemus tai henkilökohtaisesti hakemuksen vieminen perille.

Kuntien toimintaverkko on laajempi kuin Kelan. Kuntia on 313, joilla jokaisella on oma toimipisteensä, johon hakemuksia on voinut jättää. Kelalla ei ole toimipisteitä jokaisessa kunnassa, vaan sillä on toimintakertomuksen mukaan omia asiointipisteitä 183 toimistoa ja yksi sivuvastaanotto. Tätä harventunutta palveluverkkoa on korvattu kunnissa olevilla yhteispalvelupisteillä. Kelan kanssa yhteispalvelusopimuksen tehneitä kuntia oli 140. Toimintakertomuksesta ei ilmennyt sitä, kuinka monta kuntaa on kokonaan vailla joko Kelan omaa pistettä tai yhteispalvelupistettä.

Mielestäni tässä toimeentulotuen siirtämisessä Kelalle on turvattava se, ettei yhdessäkään kunnassa käy niin, että ei ole paikkaa, jonne toimeentulotukihakemuksen voi henkilökohtaisesti jättää ja jossa se kirjataan heti saapuneeksi. Kuntien ja Kelan on yhdessä tästä huolehdittava. On nimittäin hakemuksen jättäjälle erittäin tärkeä asia, että hakemus kirjataan saman tien saapuneeksi, koska sillä on vaikutusta käsittelyaikaan. Laki sanoo, että päätös toimeentulotuesta on saatava viimeistään 7. arkipäivänä hakemuksen jättämisestä. Kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä saman tien tai viimeistään seuraavana arkipäivänä.

Käsittelyajoissa on ollut osassa kuntia pahoja ongelmia. Joissakin tapauksissa hakijat ovat joutuneet odottamaan useita viikkoja rahattomana ja ruoattomana. Erityisesti lapsiperheiden osalta tilanne on ollut suorastaan kammottava. Tämä on johtunut kunnissa liian vähäisestä henkilöstön määrästä. Uskon ja toivon, että Kela pystyy pitämään kiinni 7 arkipäivästä. Jos ei, niin Kelan valtuutettujen ja kansanedustajien on puututtava tilanteeseen heti. Heti vuoden alusta lähtien on Kelasta saatava käsittelyajoista raportit kuukausittain.

Kuten aiemmin tänään oikeuskanslerin toimintakertomuksessa todettiin, niin viranomaisen resurssipulaa ei ole laillisuusvalvonnassa katsottu hyväksyttäväksi perusteeksi asioiden käsittelyn aiheettomalle viivytykselle, eli Kelassakin on huolehdittava, että työntekijöitä on riittävästi käsittelemässä hakemuksia.

Arvoisa puhemies! Muut toimeentulotuen lajit eli täydentävän toimeentulotuen, ehkäisevän toimeentulotuen ja kuntouttavaan työtoimintaan liittyvän toimeentulotuen myöntävät edelleen kuntien sosiaalitoimet. On kuitenkin erittäin tärkeää, että Kelan ja kuntien välinen yhteistyö toimii saumattomasti ja ihmisiä pystytään auttamaan oikea-aikaisesti.

Yksilön kannalta tarkasteltuna tänä päivänä suomalainen palvelujärjestelmä toimii liian myöhään ja vasta vakavien ongelmien ilmaannuttua. On erittäin valitettavaa, että kunnat säästösyistä ovat minimoineet budjetissaan ennalta ehkäisevän toimeentulotuen, jolloin ei ihmisiä voida auttaa, vaikka nähdään, että ehkäisevällä toimeentulotuella voitaisiin välttää esimerkiksi ylivelkaantumista ja ongelmien mutkistumista. Toimeentulotukilain perusteella toimeentulotukiasiakkaalle tulee järjestää mahdollisuus keskusteluun viimeistään 7. arkipäivänä pyynnön esittämisestä. Epäselvää on, että Kelako nyt nämä pyynnöt ottaa vastaan ja toimittaa kaupungin sosiaalityöntekijälle. Ihmisten ei tarvitse sitä tietää, kenelle pyyntö tulee osoittaa, vaan apu pitää saada yhdestä palvelupisteestä.

Nostan esille esimerkiksi lääkäreiden ja neuvoloiden vastaanotot, joilla tarvittaisiin kokonaisvaltaista näkemystä ihmisestä, sillä hyväkään lääke ei auta, jos vanhuksella ei ole rahaa ostaa lääkkeitä, tai hyväkään terveystarkastus ei auta, jos lapsiperheellä ei ole varaa ostaa ruokaa. Tiedetään, että lapsuudenaikainen köyhyys on yksittäisistä nuorten aikuisten hyvinvoinnin riskitekijöistä se merkittävin. Mitä nuorempi lapsi on ollut perheen kohdatessa taloudellista puutetta, sitä haitallisempaa se on myöhemmän hyvinvoinnin kannalta. Eli kuinka lääkärit ja neuvoloiden työntekijät saataisiin tekemään yhteistyötä Kelan ja kuntien sosiaalityöntekijöiden kanssa? Tämä on varmasti yksi kiperimpiä kysymyksiä sote-uudistuksessa, ja toimeentulotuen siirtäminen Kelalle ei tähän auta, eikä tämä korjaannukaan, jos sote-uudistuksessa vaarannetaan integraation toteutuminen kokoomuksen yksityistämisinnon vuoksi.

Arvoisa puhemies! Tiedetään myös, että toimeentulotuen alikäyttö on laajaa. Moni toimeentulotukeen oikeutetuista ei sitä hae tiedonpuutteen tai asian häpeällisyyden vuoksi. Koska Kela on useimmille suomalaisille tuttu kumppani, uskon, että kynnys hakea toimeentulotukea madaltuu Kelaan siirron myötä. Uskon myös, että hyvin kirjavat kuntien käytännöt muun muassa hakemusten liitteiden suhteen poistuvat ja ihmiset saavat yhdenvertaisempaa kohtelua jatkossa.

Vielä lopuksi, arvoisa puhemies: Toivon, että Kelasta löytyy inhimillisyyttä tehdä päätökset ja maksatukset ennen joulua ja muita pitkiä pyhiä. Olen kuullut lukuisia surullisia tarinoita siitä, kuinka lapsiperheet odottavat joulunpyhät päätöstä rahasta. — Kiitos.

17.44 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota yhteen muutokseen Kelan linjauksissa vuoden 2015 aikana. Vuonna 2015 Kela nimittäin muutti käytäntöjään tilanteissa, joissa huomataan henkilölle maksetun liikaa jotakin etuutta. Päätettiin, että jatkossa, mikäli kysymys on toimeentulotukiasiakkaasta, liikamaksu menee suoraan perintään eli henkilöltä itseltään ei veloiteta sitä pois, koska ajatellaan, että toimeentulotuki on se minimitaso, jolla ihminen voi tässä yhteiskunnassa tulla toimeen, mutta toisaalta perinnän myötä hän menettää luottotietonsa. Se on aika epäinhimillinen linjaus, kun tiedetään, mitä kaikkea luottotietojen menetys tässä yhteiskunnassa tarkoittaa. Vaikka maksuhäiriömerkintää ei ole alun perin tarkoitettu sanktioksi, niin käytännössä se toimii niin kuin sanktiot. Se haittaa työn saamista, se haittaa asunnon saamista, se haittaa vakuutusten saamista. Mikäli henkilöllä ei ole valmiiksi pankkitunnuksia vaan hän joutuu niitä luottohäiriömerkintäisenä hakemaan, niin se haittaa jopa Kelassa asiointia, koska hänen on vaikea saada siihen tarvittavia tunnuksia.

Yleinen käytäntö meillä Suomessa on, että veloista voi neuvotella. Jos minä nyt yhtäkkiä jäisin rahattomaksi, niin minä kävelisin pankkiin ja neuvottelisin sitten asuntolainani takaisinmaksuohjelman sellaiseksi, että pystyn siitä suoriutumaan. Toimeentulotukiasiakkaille ei vastaavaa neuvottelumahdollisuutta ole, ei siitä huolimatta, että varmasti osa näistä toimeentulotukiasiakkaista haluaisi mieluummin elää parikymppiä niukemmin, vielä alle sen toimeentulominimin, ja maksella sitä velkaansa hitaasti pois kuin menettää ne luottotietonsa.

Lisäksi me tiedämme, että toimeentulotukiasiakkuus on usein väliaikaista. Voi hyvin olla, että vaikka tässä kuussa olet toimeentulotukiasiakas, niin kahden tai kolmen kuukauden päästä sinulla on työpaikka ja voisit maksaa sen liikamaksun pois niillä palkkatuloillasi.

Erityisen epäreilu tämä Kelan linjaus on sen takia, että se koskee myös tilanteita, joissa liikamaksu on syntynyt siitä, että henkilö ei ole osannut antaa Kelalle oikeita tietoja tai

täyttää kaavakkeita oikein — ja jopa tilanteita, joissa liikamaksu johtuu viranomaisen virheestä: viranomainen on tehnyt virheen, maksanut liikaa, huomaa virheensä, asettaa liikamaksun perintään, ja henkilö menettää luottotietonsa kolmeksi, pahimmaksi tapauksessa jopa neljäksi, vuodeksi siitä eteenpäin.

Tämä ei minun mielestäni mitenkään sovi kenenkään oikeustajuun, että näin toimitaan, ja minä toivonkin, että meidän edustajat siellä Kelan valtuustossa tekevät parhaansa sen eteen, että tähän asiaan saataisiin parannus.

17.48 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos Kelan valtuutetuille tästä toimintakertomuksesta. Kertomuksen sisältö ja muoto on kehittynyt viimeisten parin vuoden aikana hyvään suuntaan. Muistan ihan selkeästi, että aiempina vuosina täällä salissa käytettiin tämän asian lähetekeskustelun aikana useita kriittisiä puheenvuoroja toimintakertomuksen laadusta. Nyt kertomus antaa melko hyvän käsityksen Kansaneläkelaitoksen kokonaistoiminnasta, ja on minusta hyvä asia, että on menty eteenpäin tässä asiassa.

Mutta, arvoisa puhemies, minä haluan kiittää Kelaa erityisesti laadukkaasta tutkimustoiminnasta. Siellä tehdyt tutkimukset ja selvitykset ovat ajankohtaisia ja erittäin hyvin tehtyjä. Kelan tutkimustoiminta on tärkeää myös meille poliittisille päättäjille, sillä parhaimmillaan sieltä saa erinomaista tutkimustietoa päätöksenteon perustaksi. Siitä iloitsen erityisesti, että Kela tutkii myös lainsäädännön jälkikäteisiä vaikutuksia eli arvioi sitä, mitä tietystä lainsäädännöstä on seurannut kansalaisille jälkikäteen. Ja sitä tietoahan me täällä kovastikin tarvitsemme. Tällaista tutkimus- ja selvitystyötä tehdään yleensäkin liian vähän. Olenkin huolissani tutkimusmäärärahojen vähentämisestä, sillä samaan aikaan myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoimintaa ollaan resurssien karsimisen takia jouduttu vähentämään. Minun mielestäni poliittisen päätöksenteon pitäisi pohjautua entistä enemmän tutkimusnäyttöön, ja siksi tutkimustoiminnan vähentäminen voi pahimmillaan tarkoittaa jopa päätöksenteon laadun heikentymistä.

17.50 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä Kelan valtuutettujen toimintakertomus on hyvin informatiivinen ja hyvin laadittu. Erityisesti kiinnitän huomiota siihen, että Kela on kyllä pysynyt ajassa mukana ja kehittynyt sähköisten palvelujen osalta, tietojärjestelmäuudistusten osalta, tutkimuksen osalta, ja sitten myös tämä hallinnon kehittäminen vahvasti merkitsee sitä, että Kela on hyvässä kuosissa ottamaan uusia haasteita vastaan. Toivonkin, että tulevina vuosina Kansaneläkelaitos entistä vahvemmin on mukana, kun sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää uudistetaan, samoin kuin perusturvaa kehitetään kannustavaksi ja älykkääksi, ja tässä hyvin merkittävä on tuo kansallinen tulorekisteri, jota Kela on yhdessä muiden, muun muassa Verohallinnon kanssa kehittämässä vuoteen 2019 mennessä. Se mahdollistaa sen, että perusturvaa voidaan todellakin kannustavaksi uudistaa, ja siinä toivon, että Kansaneläkelaitoksen asiantuntijuus pääsee vahvemmin esiin.

Toivon, että valiokunnassa nyt kiinnitetään erityisesti huomiota näitten sähköisten palvelujen, Kanta-palvelujen, osalta tähän sähköisen lääkemääräyksen toteuttamiseen. Nythän Kelan tuottama selainkäyttöinen reseptiohjelma Kelain otetaan tämän syksyn aikana käyttöön, ja siihen liittyy huolia niiden lääkäreiden osalta, jotka eivät terveydenhuollon yksiköissä toimi, että tuo reseptinkirjoitusoikeus myös faktisesti kaikilla lääkäreillä säilyisi ja ei tulisi sitten turhaa kuormitusta muulle terveydenhuollolle, jos nämä reseptit jäävät (Puhemies koputtaa) kirjoittamatta.

17.52 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Perustoimeentulotuen siirto Kelaan on mittava hanke, ja kun tuota lakiesitystä sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli, niin kiinnitimme huomiota myöskin niihin seikkoihin, jotka ovat tässä hankkeessa huolestuttavia, ja niihin nyt pyritään vastaamaan.

Täällä edustaja Taavitsainen nosti esille tämän kunnan ja Kelan yhteistyön, ja tosiaankin asiakasohjauksen yhteistyömalli Kelan ja kunnan väliselle yhteydenpidolle on valmistumassa, ja Kela on valmistellut mittavat koulutus- ja tiedotusohjelmat, jotta tämä asia sitten, kun vuodenvaihteessa uudistus on käynnissä ja laki astunut voimaan, onnistuisi. Tavoite on tosiaankin, että asiakkaat voivat käyttää kaikkia Kelan palvelumuotoja, voidaan valita myöskin ajanvarauksella aika ja käydä asiat huolella läpi. Ja tavoite todellakin on, että Kelan toimistot ja yhteistyöpalvelupisteet ovat niin kattavia, että ne saavuttavat varmasti jokaisen suomalaisen. Tätä palvelupisteverkkoa pitää valtuutettujen seurata. Käsittelyajat ovat valtuutettujen joka kokouksessa käsittelyssä, niitä seuraavat hallitus ja Kelan hallinto. Ja on olennaista katsoa, että tämä toimeentulotuen maksatus sujuu viivytyksettä. Se on viimesijainen etuus, ja sen kanssa on oltava tarkkana.

Tutkimusrahoituksesta: Yhdyn huoleen siitä, että Kelan tutkimuksen rahoitukseen kohdistui 400 000 euron säästöt, ja ehkä osana koko sote-uudistusta Suomessa pitää ratkaista, miten sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus ja tutkimus rahoitetaan — siitä on leikattu viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ja varmin tapa on saada vaikuttavaa ja hyvää sosiaali- ja terveydenhuoltoa, arvoisa puhemies, silloin kun se perustuu tutkittuun tietoon. Eli Mäkisalo-Ropposen puheenvuoro oli täällä erinomainen.

Ja vielä totean sen, että Kela toimeenpanee sitä lainsäädäntöä, jota eduskunta säätää: kun täällä havaitaan epäkohtia, niin sitten viime kädessä se on kansanedustajien käsissä, minkälaista lainsäädäntöä olemme säätäneet, koska (Puhemies koputtaa) se on Kelan tehtävä sitä (Puhemies koputtaa) toimeenpanna.

17.54 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Minä olisin myös halunnut alleviivata sitä, että Kelan valtuutettujen toimintakertomus näytti näin selattuna varsin selkeälukuiselta ja hyvältä, nopeasti sieltä saa tietoa, siitä iloitsin.

Tässä muutamia asioita on nostettu jo esiin, mitä minullakin oli ajatuksissa. Tämä kansallinen tulorekisteri on yksi niistä, ja toivoisin, että sen tulemista voitaisiin mahdollisuuksien mukaan nopeuttaa ja nimenomaan tuohon perusturvakokeiluun liittyen. Kristillisdemokraateillahan on ollut esillä se kannustava perusturva sieltä Briteistä, universal credit -mallin myötäisesti mukailtuna, ja siihen tarvitaan tuo kansallinen tulorekisteri. Ja toiveissa kyllä olisi, että ennen kuin perustulokokeilua lähdettäisiin tekemään, niin saataisiin tuo kansallinen tulorekisteri ja siten voitaisiin tämä kannustava perusturva ottaa kokeiluun.

Lääkärien ja neuvoloiden työntekijöiden tulee tehdä kokonaisvaltaista työtä, ja toivottavasti näin onkin, mutta myös yhdessä sosiaaliviranomaisten ja Kelan työntekijöiden kanssa. Se on asia, mihin tietysti pitää kiinnittää jatkossakin huomiota.

Ja yksi asia tässä esiin nostettavaksi vielä: kun perustoimeentulotuki siirtyy Kelalle ensi vuoden alusta, niin toiveissa olisi, että myös tuo keliakiakorvaus, mikä poistettiin, voisi Kelan perustoimeentulotukeen tulla liitetyksi, jotta ainakin nämä heikompituloiset, heikommassa asemassa olevat, voisivat saada lisäkorvauksia, jotta he voisivat noudattaa sitä ruokavaliota, mikä on aivan ehdotonta keliakian hoitamiseksi. Mehän tiedämme, että sieltä äkkiä tulee komplikaatioita, jotka ovat hyvin kalliita, ja suurin osa niistä kalliista komplikaatioista tulee varmasti tuon perustoimeentulotuen varassa oleville.

Reseptinkirjoitusoikeus tuli jo (Puhemies koputtaa) esille, ja toivoisin myös siihen (Puhemies koputtaa) kiinnitettävän huomiota.

17.56 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Vielä tuosta valtuutettujen puheenjohtaja Sari Sarkomaan puheenvuorosta, jossa hän kiinnitti huomiota syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin, joiden kohdalla erityisesti Kansaneläkelaitoksen tietojenanto-oikeutta eri viranomaisille on käsitelty valtuutettujen piirissä, ja edellisessä kertomuksessa siihen erityisesti kiinnitettiin huomiota.

Kun sosiaali- ja terveysvaliokunta viime syksynä antoi tästä edellisestä kertomuksesta mietinnön, niin valiokunta piti tärkeänä, että hallitus arvioi näitä ehdotuksia huolella ja sitten antaa eduskunnalle tarvittaessa myös esityksiä lainsäädännön muuttamisesta, jotta tuo tietojenanto-oikeus muille viranomaisille olisi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kohdalla sujuvaa ja tarkoituksenmukaista. Itse en tiedä, mikä tilanne tällä hetkellä nyt hallituksen piirissä on, minkälaisia selvityksiä asiasta on tehty, mutta pidän tätä kyllä erityisen tärkeänä. Erityisesti viime vaalikaudella tuolta sisäministeriön näkökulmasta seurasin tätä samaa asiaa, ja tietojensaantioikeus on todella tärkeä, että pystytään ongelmiin tarttumaan ajoissa.

Sen vuoksi toivon, että valiokunta kuulisi ja arvioisi, mikä tilanne tällä hetkellä tämän suhteen on ja onko mahdollisesti nyt tulossa vielä näitä tarvittavia lainsäädäntömuutoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.